

II. Gimnazija Maribor
Trg Miloša Zidanška 1

Predmet: Zgodovina

INDIJSKA VISOKA KULTURA PRED IN PO PRIHODU ARIJCEV

Kazalo

INDSKA CIVILIZACIJA.....	3
GOSPODARSTVO.....	3
Kmetijstvo.....	3
Obrt.....	3
Trgovina in promet.....	4
KULTURA.....	4
Umetnost.....	4
Arhitektura.....	5
Znanost.....	5
Verovanje.....	6
INDIJA PO PRIHODU ARIJCEV.....	7
Gospodarstvo.....	7
Družba.....	8
Verovanje.....	9
Vede.....	10
Buda.....	10
Literatura.....	11

INDSKA CIVILIZACIJA

Indska civilizacija je bila civilizacija bronaste dobe, ki je imela središče v zahodnem delu indijske podceline in se je raztezala na porečju reke Ind. O življenju v dolini Inda je le malo znanega, saj še nismo razvozlali njihove pisave. Ne vemo niti, kako je bila zgrajena družba in če je ljudstvu vladal kralj ali skupščina.

Svoje korenine naj bi Induška civilizacija imela v naseljih, podobnih Mehrgarh, približno 6000 l.pr.kr. Dve Največji mesti - Mohenjo-Daro in Harappa pa sta bili zgrajeni okrog leta 2600 pr.kr. v dolini reke Ind.

GOSPODARSTVO

Kmetijstvo

Do prvih poskusov kmetovanja na je prišlo 6500 let pred našim štetjem zahodno od doline Inda. Ne dolgo zatem so v bolj vlažni dolini Gangesa začeli gojiti tudi riž. Glavna živila, ki so jih pridelovali, so bila ječmen, pšenica, melone in dateljni. Kakšne poljščine in živali so gojili sklepamo po materialnih dokazih - ostankih živil na kosih lončenine in tudi kipcev raznih živali. Pomembni so bili tudi živinoreja (koze, govedo, bivoli) in ribolov. Posebno pomembno je bilo tudi gojenje bombaža, ki so ga rabili kot menjalno blago v trgovanju s tujino.

Obrt

V dolini Inda so prvi začeli uporabljati bombaž za tkanje oblačil. Popolnoma so obvladali sušenje in žganje opeke in lončenine. Za izvoz so izdelovali razne esence in dišave, pripravljali začimbe, bili so mojstri rezljanja slonovine, izdelovali so tudi nakit, kipce in figure. Nekateri od teh naj bi bili za vsakdanjo rabo (otroške igrače) nekateri pa naj bi imeli verski pomen.

Trgovina in promet

Indijska kultura je bila močno odvisna od trgovine. Glede najdišč ob morski obali in v Afganistanu na severu je obveljalo, da gre za trgovske postojanke, kar kaže, kako pomembna je bila trgovina za indsko civilizacijo. Indi so uvažali različne vrste lesa in kamna, pa tudi poldrago kamenje in kovine. V zameno za to blago pa so izvažali lastne proizvode. Trgovali so z bombažem, volneno tkanino, žitaricami in dragocenimi koraldami. To sklepajo po dokazih o trgovanju med Indi in Sumerci: na sumerskih najdiščih so našli indske pečate in koralde. Poleg tega sumerska besedila omenjajo z blagom naložene ladje, češ da prihajajo v Sumerijo iz kraja, imenovanega Meluhha, kar naj bi po splošnem prepričanju pomenilo indsko državo. Pomembni so bili tudi trgovski stiki z Badakstanom in Perzijo po kopnem in z Perzijskim zalivom in Mezopotamijo po morju. Poljske pridelke so dovažali s pridelovalnih območij v mestne kašče na enoosnih vozovih, ki so jih vlekli pari volov.

Obstoj razsežne mreže trgovskih poti na velike razdalje dokazujejo najdbe značilnih pečatnikov iz salovca (ki so jih uporabljali kot lastniške žige in so z njimi označevali bale blaga) v raznih pokrajinah Bližnjega vzhoda: od Perzijskega zaliva do Mezopotamije (Ur) in Sirije (Hama). Po 1800 pr.n.št. se je začejalo postopno siromašenje načina življenja. Mestna središča so propadala, opuščali so namakalna dela in trgovski stiki so ugašali. Indijsko ozemlje je zapadlo v dolgo obdobje nazadovanja.

KULTURA

Umetnost

Arheologi so ob proučevanju porečja Inda odkrili veliko skulptur, lončenine, zlatega nakita in brona. Veliko število ženskih figur v nekakšnih plesnih pozah nam priča o prisotnosti plesa v tej kulturi. Prav tako so ti glineni, kamniti ali kovinski kipci prikazovali razne živali: opice, krave, medvede in pse. Nekateri lepotilni pripomočki (predvsem posebni glavniki) so zelo podobni tistim, ki jih še dandanes uporabljajo na tem območju. Našli to tudi nekaj pečatnikov - na enem je upodobljena figura, ki stoji na glavi, na drugem pa figura v položaju, ki spominja na jogo. Indijska glasbila so bila povečini glasbila s strunami ali pa piščali. Izdelovali so tudi razne igre in igrače.

Arhitektura

Največje indijsko mesto Mohendžo Daro, ki se je v svojem največjem razcvetu (pribl. 2500 let p.n.š.) raztezalo na ozemlju 60 hektarov in je v njem živel približno 40000 ljudi, je bilo zgrajeno zelo napredno. Dve glavni ulici sta se križali pod pravim kotom. Mesto je bilo tako preudarno razdeljeno na več četrti, ki so ustrezale različnim namenom. Precej zapleten vodovod in kanalizacija iz žgane gline sta omogočala preskrbo s pitno vodo (ki se je zbirala v javnih vodnjakih, ležečih vzdolž ulic, ali v zasebnih vodnjakih znotraj dvorišč) in zagotavljala odtekanje odplak po kanalizacijski mreži, ki je potekala ob robovih glavnih uličnih žil. Ta mreža odtočnih kanalov, zgrajena iz žganih opek, imela več nadzornih jaškov za občasno odstranjevanje odpadkov. Nagib napeljave je bil zelo skrbno preračunan.

Znanost

Indi so dosegli veliko natančnost v merjenju časa, dolžine in mase. Imeli so najmanjšo enoto za dolžino v času bronaste dobe, ki je bila dolga le nekaj manj kot 2 milimetra. Seveda so bile na različnih področjih tudi drugačne različice.

Za merjenje mase so uporabljali enoto, kije tehtala 28 gramov. Njihov merski sistem pa je bil od 0.05 te enote do 500 enot.

Iznašli so nekaj novih tehnik obdelovanja kovin. Najbolj izjemno pa je bilo njihovo načrtovanje pristanišč, saj so pred gradnjo polgo proučevali valove, tokove in plimo.

Na območju stare Indije naj bi bil tudi prvi primer zobozdravstva, saj so pri okostjih devetih odraslih našli sledove vrtanja zob.

Verovanje

Najpomembnejši vir, ki ga imamo za odkrivanje Indijske religije so gotovo kipci in pečati. Številni kipci nosečih žensk ali pa podob z poudarjenimi spolnimi značilnostmi, pričajo o razširjenosti čaščenja Boginje matere, darovalke življenja in simbola plodnosti. Po zatonu indske kulture so arijski zavojevalci vpeljali svoj jezik in svoje navade, vendar niso, kakor se zdi, potlačili starejših verskih običajev. Vedska religija, ki predstavlja najstarejšo stopnjo hinduizma, jih je, nasprotno, pritegnila v svoj krog in dobila od njih trajne značilnosti.

INDIJA PO PRIHODU ARIJCEV

Arijci so bili pastirji nomadi, ki so izvirali iz step na jugu Rusije. Okoli leta 1800 pred našim štetjem so se začeli seliti proti jugovzhodu. Potovali so skozi Anatolijo, Perzijo, preko Hindukuša. V dolino Inda so prišli ravno takrat, ko je začela tamkajšnja civilizacija propadati.

Najprej so živeli v plemenskih skupnostih. Njihova premožnost se je štela po številu drobnice, zato so jo pogosto kradli.

Postopoma so se razširili vse do doline Gangesa in začeli obdelovati zemljo, na kateri so gojili pšenico in riž, ter redili živino. Indoarijci so bili močnejši in bolj žilavi od ljudstev, ki so tam živela pred njimi, saj so izvirali iz ostrejšega podnebja.

GOSPODARSTVO

Še pred sredino 2. tisočletja pred našim štetjem so propadla indijska mesta. Zaradi propada gospodarstva so se tamkajšnji prebivalci vrnili k pastirstvu in nomadstvu. Občasno so se ukvarjali s preprostim kmetijstvom, pri katerem pa niso uporabljali gnojil in so se morali tako ves čas seliti. Njihovo poglavitno bogastvo je bila potemtakem živina, četudi so lastniki čred skušali pridobiti tudi zemljišča. Vzrejne živali so bile drobnica in govedo.

Arijci so poznali konja in tudi v tem kažejo na sorodnosti s starodavnimi ljudstvi iz Irana.

Beludžistan in dolina se nista popolnoma vrnila v pastirstvo, ampak sta še naprej dajala imela nekaj mest, toda niso dosegla ravni Harape ali Mohendžo Dara. Gospodarstvo teh središč sta po eni strani zaznamovala propadanje in delna prekinitev notranje azijske trgovine, po drugi pa preživetje dobro vpeljanega poljedelstva. Poljski pridelki so bili ječmen, pšenica, riž in proso.

Šlo je za pomemben preobrat v gospodarstvu antične Indije. Prej je imela enak sistem kot druga bližnjevzhodna gospodarstva, v 2. tisočletju pr.n.št. pa je razvila nadomestne sisteme, kakršni so bili uvoz žit ter različni načini pridelave, prilagojeni napol sušnim zemljiščem, s katerimi se je zoperstavila krizi. V osrednji Indiji, Dekanu in dolini Gangesa pa je poljedelstvo dopolnjevala še skromna obrt.

Obdobje, ki je sledilo koncu indske kulture, ključni čas indijske zgodovine: nekatere sestavine starodavne kulture so preživele in bile za popotnico novi, pri tem pa so se spojile z izvirnimi pojavi.

V prvi polovici 1. tisočletja pr.n.št. se je začelo postopno izkoriščanje poljedelskih virov v dolini Gangesa. Na območju, tako bogatem z rekami, so Arijci opravili prehod iz napol nomadskega življenja v ustaljeno, temelječe na poljedelstvu. Arijci so tako začeli obdelovati napol sušne predele. Namakali so jih z rečnimi vodami in izkrčevali pragozd.

Raba železa, omejena sprva na orožja, se je pozneje razširila na izdelavo poljskih orodij; ta so pomagala preoblikovati Gangesove bregove v poljedelsko deželo. Od l. 1000 pr.n.št. so Arijci že obdelovali tla z železnim orodjem in zasnovali velike namakalne sisteme. Tako so dobili več žita, kar je omogočilo tudi večja mesta. V severni Indiji je bilo do leta 600 pred našim štetjem 16 večjih arijskih kraljestev. Vsako je imelo mesta, ki so bila zaščiteni z obzidji iz opeke.

Obenem se je razvijalo tudi skromno rokodelstvo, predvsem lončarstvo, ki je izdelovalo že bogato okrašene izdelke. Trgovska menjava, temelječa na tej rokodelski dejavnosti ter izmenjavah poljskih pridelkov in vzrejenih živali, je omogočala uvažanje kovin, kakršni sta baker in železo. Tudi zlato je bilo razširjeno in so iz njega izdelovali majhne dragocene predmete.

DRUŽBA

V prvi polovici 1. tisočletja pr.n.št. so bili ustvarjeni temelji za nastanek mestne kulture, sicer pa se je ustanavljanje nekaterih najpomembnejših zgodovinskih mest v Indiji začelo pravzaprav v 8. stoletju pr.n.št. Svojo družbo so razdelili hierarhično - v štiri razrede, z brahmani (duhovniki) in kšatrijo (plemiči in vojščaki) na vrhu. Potem so sledili vajšjaje (svobodni kmetje in trgovci). Najnižji sloj so sestavljali šudre (dninarji, lovci in ribiči, pripadniki nearijskih ljudstev). Pripadniki tega sloja so služili ostalim trem kastam. Obstajali pa so tudi ljudje, imenovani Parije, ki niso pripadali nobenemu sloju. Za te so pravili, da te umaže že njihov dotik. Paziti so morali, da senca njihovega telesa ne bi padla na kakšnega Indujca, kajti že ta bi naj bila umazana.

VEROVANJE

Rigveda, najstarejše versko besedilo Indije, omenja številna božanstva, ki so po večini upodobitve naravnih pojavov. Tu je opazna sorodnost med nekaterimi elementi vedizma in iranske religije iz Aveste, kar je znamenje skupnega etničnega in kulturnega izvora dveh kultur, obeh izhajajočih iz indo-iranske skupine.

S prihodom Arijcev v severno Indijo se je začela širiti vedska religija, ki se je uveljavila medkrajevnimi pozemeljskimi in faličnimi kulti, katere so zavojevalci globoko zaničevali.

Razdelitev vesoljstva na tvoje območij - nebo, zemljo in zrak - se je ponovila v svetu bogov: tega so sestavljala nebesna, zemeljska in vremenska božanstva. Prvi skupini so pripadali Djaus - bog neba, Mitra - gospodar sijoče luči dneva, Sonce samo in Varuna - nebesni svod in posebljenje neba. Med drugimi nebesnimi božanstvi so častili Ušas - Zoro in Surjo - Sonce, katerega

poosebitev je tudi Višnu. Višnu predstavlja pot, ki jo sonce prepotuje med svojim vzhodom in zatonom. Vsenarodni bog vedске Indije pa je bil vendarle Indra, vremensko božanstvo, nasilno in bojevito ter neizmerno veliko, ki je zavzemalo zemeljski prostor in podpiralo nebo. Skupini zemeljskih bogov je poleg Prthivi - Zemlje, pripadal Agni: lep, sijoč kakor sonce, je bil posebljenje ognja in je bil svečenik družine. Zemeljsko božanstvo je bilo tudi Soma - opojna pijača.

Pomembnost žrtvovanja je pripeljala do druge verske spremembe: postopne uveljavitve enoboštva (monoteizma). Gonilna sila žrtvovanja je bil pravzaprav *brahman*, vesoljski temelj, ki je ustvaril in ohranjal celotno vesoljstvo. Za brahmanizem, kakor se imenuje nova indijska regija, je značilen panteizem (prepričanje, da je brahman, vesoljno načelo vsepovsod). To je bil čas obširnega razmišljanja o odnosih med individualno dušo, atmanom in univerzalno, brahmanom. Vprašanje smrti in onostranstva je bilo v središču duhovnega razmišljanja. Že vedska religija je optimistično gledala na nadaljevanje življenja po smrti, v onostranstvu, kjer pošten človek v svojem telesu živi življenje, podobno tistemu, ki ga je užival na zemlji, Malopridnež pa mora, nasprotno, poravnati povzročeno zlo. S to teorijo je bilo povezano verovanje v preseljevanje duše; slednje je postalo bistvena prvina brahmanizma.

Vede

Sankrt, arijski jezik, ni imel pisave in se je le govoril. Vede ali knjiga znanja je bila napisana veliko pozneje. Do takrat se je arijska zgodovina prenašala samo ustno. V njej je zasnova hinduizma, vendar pa poroča tudi o življenju arijcev.

Buda

Gautama je bil vzgojen v vsem razkošju, izobilju in sijaju. Imel naj bi kar tri palače. V njih je bilo vedno vse mirno in ikoli jih ni

zaoustit. Starši so mu namreč hoteli prihraniti žalost sveta. Blizu njega ni nihče smel pokazati bolečine. Nekoč pa je vendar zapustil palačo. Zagledal je starega,sključenega moža. Svojega voznika je vprašal za kaj gre, in tam u je razlžil. Zamišljen se je vrnil domov. Drugič je videl bolnega človeka. Tretjič je videl mrtveca. Takrat se v palačo ni hotel vrniti. Srečal je nekega samotarja in se odločil, da bo tudi on živel v samoti. Tako je 6 let živel kot samotar. Ni več jedel, kaznoval se je bolj kot vsi pred njim. Toda vse to mu ni dalo notranjega miru. Tako je začel spet jesti in dihati in drugi samotarji, ki so ga do tedaj spoštovali, so ga začeli prezirati. Tako je nekega dne sedel pod figovim drevesom in takrat je nastopilo razsvetljenje. Končno je našel kar je iskal vsa ta leta. In od takrat naprej je bil »Razsvetljeni« - Buda.

Veliko razsvetljenje, velika odrešitev od trpljenja je bila misel: Če se hočemo znebiti trpljenja, moramo začeti pri sebi. Vse trpljenje izvira iz naših želja. Znebiti se je treba želja, kajti s tem se znebimo tudi trpljenja.

Literatura:

Ernst H. Gombrich: Kratka svetovna zgodovina za mlade bralce

Wikipedija: http://sl.wikipedia.org/wiki/Indska_civilizacija

http://en.wikipedia.org/wiki/Indus_Valley_Civilization

Luigi Pareti : Stari svet

Giampaolo Righetti: Prazgodovina in rečne kulture